

Mükemmel Organizasyonlar, Sağlıklı Yaşam ve AB Politikaları

Ruh ve beden sağlığı insanın kendini mutlu biçimde var edebilmesinin ve hayat kalitesinin en temel koşulları. "Her şeyin başı sağlık", "sağlık olsun" gibi halk arasında çok sık kullanılan deyimler bu önemi vurgular. Sağlığın sadece kişinin sorumluluğunda olduğu anlayışı da hemen hemen her toplumda görülen bu önemin bir gereği olarak, 1970'li yıllardan itibaren değişmiş durumda. Her birimizin sağlığından yaşadığımız toplum sorumlu. Ne yediğimiz, nasıl bir sosyal ortamda yaşadığımız, çevre, eğlence biçimlerimiz bir bütün olarak iyi olma halimizi etkilemekte. Kişi, sağlıklı bir yaşam konusunda gerekli tüm bilgilere sahip olabilir ama bu bilgilere uygun dışsal koşulları oluşturmak toplumun görevi.

Sağlıkla ilgili tüm tarafların; sivil toplum, kamu ve özel sektörün, çağımızın sağlıklı yaşam konusundaki yeni yaklaşımlarından haberdar olması, bu yaklaşımların yaşama geçirilmesi açısından çok önemli. **Mükemmel bir organizasyonun (iş yerleri, okullar, hastaneler vs) tanımı, sağlıklı yaşam konusunda hitap ettiği kitleye sunduklarıyla da ölçülüyor artık.** Bu yazıda sağlıklı yaşamla ilgili olarak Avrupa Birliği'nde (AB) kabul edilmiş stratejilere ve yaklaşımlara kısaca değinilmekte.

AB Anlaşması'nın 168. Maddesi insan sağlığının tüm Birlik politikalarının önceliği olduğunun altını çizmekte. Gıda güvenliği, hava kirliliği, kötü beslenme alışkanlıkları, alkol ve sigara kullanımı ve hareketsiz yaşam, AB'nin üzerinde durduğu en önemli başlıklar. AB, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2004 yılında hayata geçirilen Fiziksel Aktivite, Sağlık ve Diyet Küresel Stratejisi'yle de uyumlu olarak, 2005 yılında sivil toplum örgütleri, özel sektör kuruluşları ve sağlık sektörünün konuyla ilgili tüm taraflarının katılımı ile "Diyet, Fiziksel Aktivite ve Sağlık Eylem Platformu"nu oluşturdu. Bu Platformda obezite başta olmak üzere insan sağlığını tehdit eden beslenme alışkanlıkları, hareketsizlik gibi sorunlara çözüm önerileri geliştirilmekte.

Avrupa Komisyonu ayrıca, 2007 yılında "Obezite, Şişmanlık ve Beslenmeye Bağlı Sağlık Sorunları" başlıklı bir Strateji hazırlayarak, yetersiz ve kötü beslenme, fiziksel aktivite eksikliği gibi konularda üye ülkelere izleyecekleri yol haritasını sundu. Bu Strateji günümüzde de güncellenerek uygulanmaya devam etmekte. Strateji kapsamında üye ülkelerde AB fonlarıyla çeşitli projeler yapıldı ve yapılmakta. Çocuklara animasyon filmleriyle sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazandırmaktan, işe bisikletle gitme eylemlerine; iş ortamlarını sağlıklı yaşama uygun hale getirmekten, okullarda sebze ve meyve tüketimini sağlayan çözümler geliştirmeye kadar bir dizi girişim bu fonlarla desteklenmekte. Gelişmeler "Birliğin Sağlık Açısından Görünümü" konulu yıllık raporlarda özetlenmekte.

Bu raporların en sonucusu 2017 yılında yayımlandı. Rapor, sağlığı yedi değişkene bağlı olarak incelemekte: Sigara kullanımı, alkol, obezite ve şişmanlık, sebze ve meyve tüketimi, fiziksel aktivite, uyuşturucu kullanımı ve hava kirliliği. Birliğe üye ülke yurttaşlarının bu değişkenlere göre yapılan değerlendirmesinde ülkeler arasında farklılıklar olmakla birlikte yedi değişken açısından da istenilen düzey yakalanamamış durumda. Örneğin; 15-24 yaş aralığında Birlik genelinde sigara tüketim ortalaması 25%. 11-15 yaş aralığında tüm ülkelerde fiziksel aktivite düzeyi düşük durumda. Ülkeden ülkeye az çok farklılıklar göstermekle birlikte 6-18 yaş aralığında obezite dahil şişmanlık oranları erkeklerde 23%, kızlarda 21%. Bu oranlar AB için tatmin edici değil.

AB'ye aday bir ülke olarak Türkiye, tüm Birlik müktesebatına ve politikalarına uyum sağlamakla mükellef. Bu alanlarda sağlanan gelişmeler her yıl yayımlanan yıllık raporlarda yer almakta. 2018 yılı ilerleme raporunda, 28 Numaralı Tüketici ve Sağlığın korunması başlığı altında konumuzla ilgili olarak aşağıdaki tespitlere yer verilmekte.

- Halk sağlığı konusunda, sağlık hizmetlerine ilişkin ulusal mevzuat AB müktesebatıyla kısmen uyumludur.
- Toplum temelli ruh sağlığı merkezleri konusunda yavaş bir ilerleme kaydedilmiştir. 2017'de, 14 yeni yeni toplum temelli ruh sağlığı merkezinin kurulması ile birlikte, toplam sayı 163'e ulaşmıştır ve 350 aile hekimine, ruh sağlığı gereksinimi konusunda eğitim verilmiştir.
- Beslenme ve fiziksel aktivite ile alkolle ilintili zararların azaltılması ve önlenmesi konusunda farkındalığın artırılmasına odaklanan ulusal eylem planları bulunmaktadır.
- Uyuşturucu talebinin ve uyuşturucu arzının azaltılmasını temel alan güncel bir Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı (2016-2018) uygulanmaktadır. Uyuşturucu ile mücadele politikasına ilişkin konularda ulusal koordinasyon mekanizmaları oluşturulmuştur. İçişleri Bakanlığı, Türkiye'de uyuşturucunun neden olduğu ölüm sayısının 2016'da 520 iken 2017'de 1.020'ye ulaşarak arttığını bildirmiştir. Uyuşturucu arzı ve talebinin kontrol edilmesi konusunda kayda değer çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Sağlıkta eşitsizlik konusunda, engelli kişiler, HIV taşıyan kişiler ile uyuşturucu kullanan çocuk ve yetişkinlerin sağlık hizmetlerine erişimlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Büyük bir Suriyeli sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapılması, ulusal sağlık hizmetleri sistemi ve finansmanı açısından ilave bir yük oluşturmaya devam etmektedir.

AB'nin ilerleme raporu, ülkemizde sağlıklı yaşam konusunda uygulanan politikaları tam olarak değerlendiren bir içerik taşımamakla birlikte bazı önemli noktaların altını çiziyor. Örneğin, Ulusal Eylem Programlarının varlığına dikkat çekiyor.

İş yerleri ve okullar dahil, organizasyonların tümü, kalite süreçlerini gözden geçirirken bu yazıda kısaca özetlenen sağlıklı yaşamla ilgili raporları, stratejileri ve çabaları yakından takip etmeli. Sağlıklı olma halinin, her türlü organizasyonun mükemmelliğe ulaşmasında önemli bir rolü olduğu düşünülduğünde, bu konunun kalite ile ilgili tüm tartışmalarda dikkate alınmasında çok büyük fayda olduğu rahatlıkla iddia edilebilir.

Nebilay Erdoğan
KalDer Üyesi
Sađlıkta Kalite Gönüllüsü